

Ref: CommHR/DM/sf 026-2023

Nenad STEVANDIĆ

Predsjednik Narodne skupštine Republike Srpske

Strazbur, 18. 9. 2023.

Poštovani predsjedniče,

Kao komesarki Savjeta Evrope za ljudska prava, mandat mi je da podstičem poštovanje ljudskih prava u svih 46 država članica Savjeta Evrope. Značajan dio mog rada je da vodim dijalog sa vladama i parlamentima država članica, i da im pomognem u otklanjanju eventualnih nedostataka kako u propisima, tako i u praksi. U tom kontekstu Vam i pišem, u vezi s Nacrtom zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija (u dajem tekstu: Nacrt zakona), koji se nalazi na dnevnom redu sjednice Narodne skupštine Republike Srpske (u daljem tekstu: Narodna skupština) zakazane za 26. septembar 2023. godine.

Na početku želim da podvučem da nevladine organizacije igraju važnu ulogu u demokratskom društvu i da te organizacije, kao i njihovo članstvo, uživaju neotuđiva prava, uključujući pravo na slobodu udruživanja i izražavanja, te pravo na zaštitu od diskriminacije.

Cilj Nacrta zakona je da uspostavi registar udruženja, fondacija i stranih i međunarodnih nevladinih organizacija koje primaju bilo kakva strana novčana sredstva ili drugu pomoć stranog porijekla, definišući ih kao „neprofitne organizacije“. Nacrt zakona za takve organizacije ustanovljava zaseban pravni režim, kojim se za njih uvodi obaveza izvještavanja i inspekcijskog nadzora koji se ne odnosi na druge nevladine organizacije, uključujući i obavezu da svi njihovi materijali nose oznaku „neprofitne organizacije“. Predviđene su i sankcije za organizacije koje ne ispune te obaveze, čak i mogućnost zabrane rada određene „neprofitne organizacije“, i samim tim i zabranu te organizacije.

Ovaj Nacrt zakona otvara nekoliko pitanja u odnosu na standarde Savjeta Evrope u oblasti ljudskih prava, kako je to navedeno u [zajedničkom mišljenju](#) Venecijanske komisije i OSCE/ODIHR-a o Nacrtu zakona, usvojenom 9-10. juna 2023. godine. Ključni zaključci tog Mišljenja su: nedostatak jasnog obrazloženja za izradu Nacrta zakona, kao ni analiza rizika ili konsultacije s udruženjima i drugima na koje se on potencijalno odnosi; dosta nejasne i dvosmislene odredbe vjerovatno ne bi mogle da prođu test zakonitosti, predvidivosti i srazmjernosti; obaveze izvještavanja izlažu „neprofitne organizacije“ značajnom teretu; nesrazmjerne novčane kazne; ne postoje odredbe koje garantuju pristup efikasnom pravnom lijeku. Venecijanska komisija i ODIHR su pozvali vlasti Republike Srpske da u potpunosti preispitaju usvajanje Nacrta zakona, te da pokrenu dalje konsultacije sa svim zainteresovanim stranama, s ciljem garantovanja uživanja prava na slobodu udruživanja i izražavanja u Republici Srpskoj.

Kao što sam već naglasila u svom radu u vezi drugih država članica Savjeta Evrope, legitimni cilj unapređenja javnosti rada nevladinih organizacija ne treba da se ostvaruje nesrazmjernim ili diskriminatornim sredstvima, na štetu suštinskog uživanja ljudskih prava i sloboda. Evropski sud za ljudska prava je, u slučaju protiv Ruske Federacije koji se odnosio na zakon o takozvanim „stranim agentima“, [utvrdio](#) kršenje člana 11. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Sud je naročito utvrdio da uspostavljanje posebnog statusa i pravnog režima za organizacije koje se finansiraju sredstvima iz inostranstva nije opravdano, te da takve inicijative djeluju značajno onesposobljavajuće na nevladine organizacije i njihovu mogućnost da ostvaruju svoje legitimne funkcije kao dio civilnog društva.

Ovakav zakonski prijedlog mogu da sagledam samo u svjetlu sve restriktivnijeg okruženja za civilno društvo i izražavanje drugačijeg mišljenja u Republici Srpskoj, što je dodatno pojačano izmjenama Krivičnog zakonika Republike Srpske, koje je Narodna skupština nedavno usvojila, i kojima se ponovo uvodi kleveta kao krivično djelo, 20 godina nakon što je u Bosni i Hercegovini kleveta dekriminalizovana, i u vezi s čime sam iznijela svoju [kritiku](#).

U svjetlu svega navedenog, pozivam članove Narodne skupštine da ne usvoje Nacrt zakona o posebnom registru i javnosti rada neprofitnih organizacija. Bosna i Hercegovina je članica Savjeta Evrope od 2002. godine, a njeni entiteti – Republika Srpska i Federacija BiH – su dužni poštovati standarde i vrijednosti ove organizacije u cilju obezbjeđivanja zaštite ljudskih prava, demokratije i vladavine zakona. Umjesto da dodatno ograničavaju prava nevladinih organizacija i branilaca ljudskih prava, vlasti Republike Srpske trebalo bi da podstiču bezbjedno i poticajno okruženje za njihov rad, u skladu s [Preporukom CM/Rec\(2018\)11](#) Komiteta ministara Savjeta Evrope o potrebi jačanja zaštite i promocije prostora civilnog društva u Evropi.

Bila bih zahvalna ako biste mogli da obezbjedite da svi članovi Narodne skupštine dobiju primjerak ovog pisma, a spremna sam da pomognem Narodnoj skupštini u svim pitanjima vezanim za pravo na slobodu izražavanja i udruživanja.

S poštovanjem,

Dunja Mijatović